

SUMARI

PRIMERA PART: LA LLEI DE L'OBLIT.....	7
1.....	9
2.....	11
3.....	15
4.....	17
5.....	23
6.....	29
7.....	31
8.....	37
9.....	41
10.....	45
11.....	53
12.....	61
13.....	65
14.....	71
15.....	79
16.....	83
17.....	89
18.....	93
19.....	101
20.....	109
21.....	115
22.....	119
23.....	125
24.....	131

25.....	133
26.....	141
27.....	149
28.....	157
29.....	163
30.....	169
31.....	175
32.....	181
33.....	185

SEGONA PART: JA NO HI SOC.....	191
1.....	193
2.....	195
3.....	203
4.....	207
5.....	221
6.....	227
7.....	231
8.....	235
9.....	241
10.....	245
11.....	249
12.....	251
13.....	259
14.....	265
15.....	271
16.....	273
17.....	281
18.....	287
19.....	293
20.....	297
21.....	303
22.....	307
23.....	311

24.....	317
25.....	325
Epíleg.....	341
Agraïments.....	353

AQUELL HAVIA DE SER L'ANY de les desaparicions.

També seria l'any de les descobertes, i dels fantasmes. Tot i que això no ho arribaria a saber fins més endavant.

En tot cas, la primera d'aquestes desaparicions, tot just una setmana després de traslladar-nos al nou pis, va ser la del Baldomero. La cosa va passar sense escarafalls, sense previ avís: d'un dia per l'altre, la boira de Rotunda es va empassar aquell home, i jo no vaig poder evitar que comencessin els remordiments. Feia temps que ens havíem declarat una guerra tàcita i jo desitjava en secret que ens deixés en pau, de manera que quan els meus desitjos es van fer realitat, em vaig sentir responsable de l'absència d'aquell home de mirada hieràtica —la mirada d'un home que no havia après a parpellejar.

Perquè, al capdavant, aquell home era mon pare.

ERA EL TEMPS REMOT EN QUÈ TOTES les històries importants semblaven començar a l'hivern. Durant anys m'havia preguntat si la predictibilitat del cicle d'allò que importa es devia a la qualitat introspectiva i transcendent de la boira que esborrava els carrers de Rotunda, o a la falta de llum, i potser al fred humit que convidava a la melangia, a girar la mirada endins. "No'n faços tantes, de preguntes, carallot. Les coses són com són", m'hauria dit la Carme, la meua padrina, amb desdeny impostat, mentre remenava l'olla de sopa plena a vessar, que a mi em semblava colossal, penjada com per art de màgia sobre el foc a terra del menjador de cal Pitanyo, que és com es coneixia casa seua al poble de la Vileta. M'agradava observar les bombolles que treien el cap, i que tot seguit esclataven, en aquell caldo pacient i manso, que bullia sense parar dia i nit durant els mesos de boira. La meua padrina hi anava afegint sobres de menjar, alguna verdureta i, si hi havia sort, l'os d'un pernil ben rostat, pelat i relluent com l'ullal d'un elefant.

Suposo que era cert. Aleshores, les coses eren com eren i no les podíem imaginar de cap altra manera. Per exemple, l'arribada de l'hivern: cada any, la colònia de cigonyes anunciava la caiguda imminent de les primeres boires de l'estació del fred. Amb les cries preparades per encetar el vol, moltes batien les seues ales immenses, deixaven els nius

que havien aixecat sobre els campanars de les esglésies i les grues de la construcció —que aleshores es trobaven per tota la ciutat, erigides com arbres gegantins formant una mena de boscos metàl·lics: havia començat la febre immobiliària— i es disposaven a deixar Rotunda i l’horta que l’envoltava a la recerca del sol i el caliu de les terres del sud.

I és només ara, que començo a pensar en aquest cicle d’arribades i desaparicions en aquella terra de pas. Ara que la meua vida, les meves circumstàncies, m’han retornat aquest cicle amb la violència de les coses inevitables, com qui rep una bufa.

La boira per tot arreu, tímida de dia, tenaç de nit. “Avui és tan empegalosa que per força se’t quede per dintre una bona estona”, es queixava la Carme quan tornava de mercat. Per descomptat, aquella humitat enganxifosa que li amarava els ossos li anava fatal per al reuma, deia.

Han passat molts anys, però els records em porten a aquest punt precís de la història, a l’hivern en què estaven a punt de canviar les coses per sempre més i jo encara no ho sabia. Vaig al passat, que en aquesta història ja no és passat: és la tarda que el Baldomero va marxar, i jo soc amb la Carme, al menjador fosc de cal Pitanyo, la casa de la meua padrina a la Vileta, un poblet perdut al bell mig de l’horta de Rotunda. Cap dels dos sospitem el que ara mateix està passant a la ciutat. A fora, la boira és tan densa que sembla com si s’hagués acabat el món. En aquell lloc arrencat del temps, la meua padrina fixa la mirada en algun punt de la paret. La seua mà, que és un festival d’ossos —on anava a parar tot el que menjava?—, agafa la meua i l’estreny, suau i serena. “Sats, xiquet?”, em diu, i jo ja sé que quan m’interpel·la anomenant-me xiquet, en l’idioma que va aprendre de petita i que de jove li van prohibir parlar, és que vol explicar-me alguna cosa que necessito saber.

—Sats, xiquet? Un cop, algú em va dir que la boira no recorde quan ere riu, ni el riu pot recordar que també va ser boira. I tots dos són la mateixa cosa. Lleonet —em crida, fent servir el meu diminutiu en català. La Carme és l'única persona que ho fa, i això em fa sentir especial amb ella. Per a la resta soc, senzillament, León o Leo, en castellà. O, a l'institut, Garrigosa.

Recordo que la frase ve acompanyada per l'olor de cafè acabat de fer: el cafè molt per la Carme, torrat, grumollós, amb un regust dolçàs; tan diferent del líquid espès i àcid que servien al bar de la cooperativa de la Vileta, el record del qual, per molts anys que passessin, em continuava produint el pensament d'una basca. Segurament acabàvem de dinar, i per tant la meua padrina se serveix el cafè en un got Duralex amb lentitud cerimonial. L'ambre s'entela de fumarel·la en entrar en contacte amb el raig de líquid calent.

De vegades, la Carme deia coses com aquesta, sense que vinguessin al cas. Jo dic que sí, perquè no la vull decebre, però el cert és que no entenc res —i als quinze anys tothom vol fer veure que ho sap tot. A quin riu fa referència la padrina? Només puc pensar en el Segre, l'únic riu que conec, un cabal d'aigües encaparrades que travessen Rotunda en línia recta. Formen una incisió que separa els barris del centre, els del nucli històric, dels barris d'enfora, allà on viuen totes les famílies que van arribar més tard, o que han hagut de quedar-se a l'altre costat per raons diverses: el país s'ha anat fent més pròsper, diuen, però ells, l'excedent d'aquesta prosperitat, no han pogut —o no han volgut, que dirien els altres— aprofitar-se'n, ni que sigui per anar surant. Aquelles cases són un meandre a l'altra vora del riu, allà on la ciutat no acaba de ser ciutat i es confon amb l'horta, invisible, engolida per la boira de la història. Les cases d'aquells que fan nosa, que han quedat amuntegades en un barri que no és ben bé un barri.

Fa tot just una setmana que la meua família ha deixat una d'aquelles cases sobrants per traslladar-se a un pis del centre. Hem travessat lo riu: ara ja podem dir que pertanyem a l'altra banda, a la d'aquells que han aconseguit entrar en la prosperitat, els que s'han pogut adaptar. Hem arribat a allò que podria ser un final feliç per a la història familiar —tot i que aquesta etapa és, fet i fet, el principi d'una altra cosa.

Malgrat això, jo continuo tornant, gairebé cada tarda, després de l'institut, als carrers on he crescut, com si una part de mi s'hagués quedat enrere, amb els meus amics Benilde i Esmael. Sense adonar-me'n, he començat a estripar-me.

—Sats què és lo passat, Lleonet? —La meua padrina continua amb les preguntes.

—I tant, Carme —li responc, perquè aquesta sí que la sé—. Lo passat és allò que ha passat abans i ara ja no hi és.

—Ai, però no és només allò d'abans, xiquet. Al passat lo necessitem per comprendre el present i per canviar el futur. Escolt'ám bé, perquè t'hai d'ensenyar una cosa que a mi em va ensenyar la meua mare: un dia t'adonaràs que vivim envoltats de memòria. Passat, present i futur conviuen al nostre voltant. Los morts mos següixen parlant; som naltros los qui no sabem escolt'à'ls.

I, sense esperar cap pregunta o comentari per part meua, la padrina continua remenant el caldo, com si amb prou fenyés hagués fet una observació casual. *La Carme és una dona que viu dels records*, penso mentre observo la seua esquena encorbada; els ossos de la columna vertebral semblen tindre ganes de treure el cap rere la tela del seu vestit negre. A la llum del foc a terra, la meua padrina fa olor de caldo i em recorda, sense voler, l'arrel severa i recargolada d'algun arbre centenari.

ES MIRA LA CIUTAT TOT PLANANT des de les altures, amb els seus dos ulls negres i rodons com dos boles de billar. D'aquelles que si les fiques, sense voler, pel forat abans d'hora, has perdut la partida. Tururut campana. No em preguntis per què, però aquest ocellot té la capacitat de veure tot el que passa a Rotunda encara que sigui negra nit, encara que la boira espessa dels vespres d'hivern s'ho hagi empassat tot. Suposo que és el que tenen, les criatures sortides dels mites i les llegendes, que amb elles les coses funcionen d'una altra manera i natures no les podem arribar a comprendre del tot.

Hi ha qui diu que la Sibeca és un xut gran com una persona; hi ha qui diu que és un animal amb ales d'ocell, però amb rostre de persona. Jo no l'he vista mai, per sort. I com diu la Carme, val més que no l'hagi vista, perquè si per ventura et topes de morros amb la Sibeca és perquè t'ha de passar alguna cosa terrible. "A Rotunda, la desgràcia arribe per los aires i vestida de blanc", m'havia dit la padrina.

La Sibeca només surt de cacera quan cau la nit. Ningú no sap on para, quan és de dia. Deu dormir arrecerada en algun d'aquells arbres vells que hi ha perduts per l'horta, ves. Ara, la foscor és el seu autèntic reialme: és fer-se de nit que la Sibeca obre aquells ullots, desplega les seues ales

blanques i enormes que fan atemorir bestioles i hòmens, i enfla cap a les altures de l'horta i de Rotunda.

I què busca, la Sibeca?

Busca menjar, suposo. Ratolins, muricecs, algun ocellet desprevingut. És, també, zeladora de la foscúria: diuen que, quan els llums dels carrers funcionaven amb combustible, la Sibeca en xuclava l'oli i deixava zones senceres de Rotunda a les fosques. Però el que la Sibeca cerca, sobretot, és la canalla entremaliada que a aquelles hores de la nit encara pugui estar desperta. *Dorm, xiquet, que si no t'adorms et vindrà a buscar la Sibeca.* I la Sibeca mai no en té prou. Perquè mai no n'ha tingut, i mai no en tindrà. *Val més que tanquis els ulls i miris de dormir.*

Ja he dit que jo no l'he vista mai, la Sibeca —tot i que no penso que m'equivoqui si dic que sí que l'he sentida. Tot això ho sé perquè la meua padrina m'ho ha explicat molts cops. Des que era petit. I aquestes coses no s'obliden. I encara ara, als meus quinze anys, vaig amb compte cada cop que cau la nit. Perquè és aleshores, quan és tard i és fosc i els carrers s'han quedat en silenci, que de tant en tant he cregut sentir els xiscles agudíssims i incisius de la seva veu com ungles que esgarrapen una pissarra. Iiiiiih! Iiiiiih! I l'eco un batec frenètic d'ales que arriba des de la distància. De petit que m'ha quedat el costum d'accelerar el pas quan la foscor m'enxampa al carrer. L'hàbit de passar per davall de les balconades, a la cerca d'una empara intermitent, d'un obstacle visual que em protegeixi de la mirada aguda i letal de la Sibeca. D'aquelles dos boles negres que indiquen el final inevitable de la partida.

© del text: Isaias Fanlo González, 2025
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2025
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: febrer de 2025
ISBN: 978-84-1303-606-9
DL: L 41-2025
Impress a Arts Gràfiques Bobalà, S.L.
www.bobala.cat

«**imprès a lleida**»

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.